

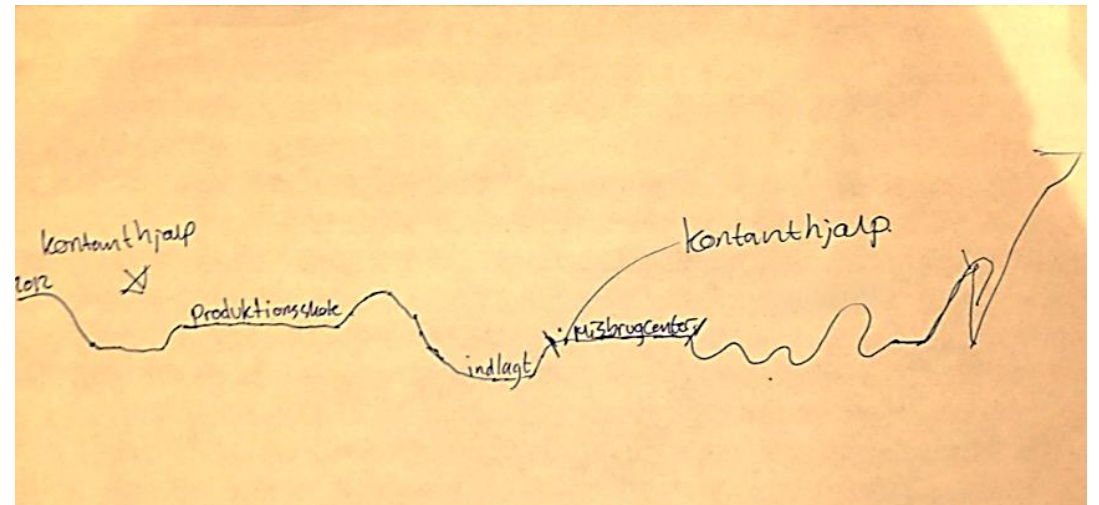
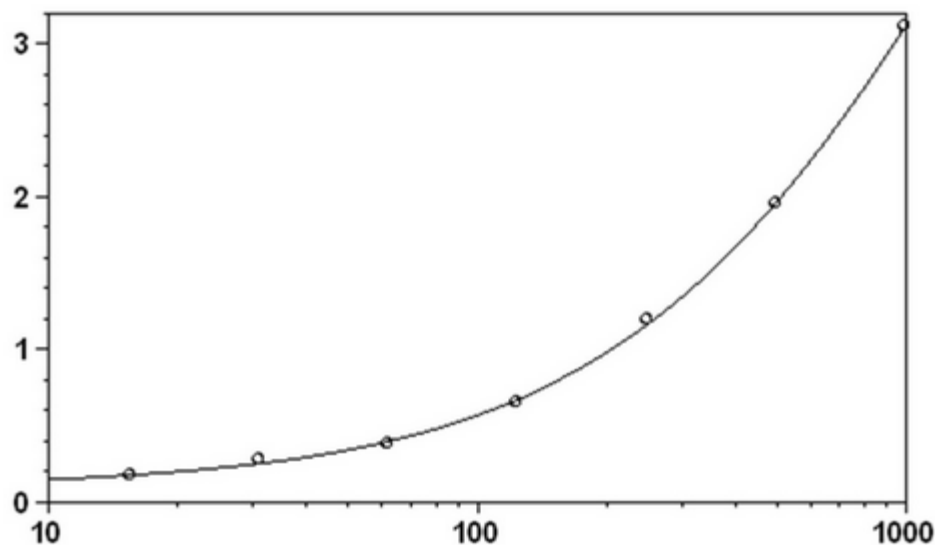

Død tid: Temporalitet
i mødet mellem
velfærdsstat og
borger

Merete Monrad
CUBB/WISER
Aalborg Universitet

Temporale konflikter i det sociale arbejde

- Lineær tid vs. kropslig rytmisk tid
- Det sociale arbejde kan arbejde ud fra forskellige temporaliteter som kan være i uoverensstemmelse med borgernes oplevede tid og det kan give anledning til dilemmaer
- Trinvis, lineær progression, fremtidsorientering
- Her og nu hjælp, dag til dag

Systemets tid

- Krav til rettidighed
- Dokumentation af varigt nedsat arbejdsevne
- Rytmiske bevægelser: sagsbehandlerskift → forhøjet aktivitet i en kort periode → derefter stilstand, bølgen gentages ved nyt sagsbehandlerskift (borgers oplevelse af systemet)
- Temporale dimensioner af helhedsorientering:
 - forskellige forvaltninger opererer med forskellige tidsrammer, hvilket kan skabe ventetid når en koordineret helhedsorienteret indsats skal tilrettelægges til udsatte borgere med sammensatte problemer.
 - Indsatser er gensidigt afhængige, fx behandling har betydning for jobrettet indsats, og det skaber ventetid, særligt når dokumentation skal oparbejdes

Oplevelse af temporale konflikter

”Der var altså gået 6 år med ingenting. Jeg kommer så derud, der er vi røget helt op i 2018, fordi den måde, de behandler år på, det er ligesom... Altså et år for mig, det er en slags uge for dem, ikke. Mit liv det har ligesom bare ikke rigtigt... Der er ikke nogen, der har holdt øje med, at det er et menneske det her.”

(interview borger Helle)

Død tid

- Non-time – dead time (Bourdieu 2000):

”de kan kun opleve den fri tid som er overladt til dem som død tid, formålsløs og meningsløs. Hvis tiden virker som om den er tilintetgjort, så er det fordi beskæftigelse er støtte, hvis ikke kilden til, de fleste interesser, forventninger, krav, håb og investeringer i nutiden, og også i fremtiden eller fortiden som den implicerer, kort sagt et af de vigtigste grundlag for *illusio* i betydningen involvering i livets spil” (Bourdieu 2000: 222)

- Nutiden rummer en forventning om fremtiden
- Ventetid → magtesløshed, tab af forestillinger om fremtiden
- Temporal kontrol/agency (Flaherty 2011) – forudsigelighed overfor uvished

Oplevelse af død tid

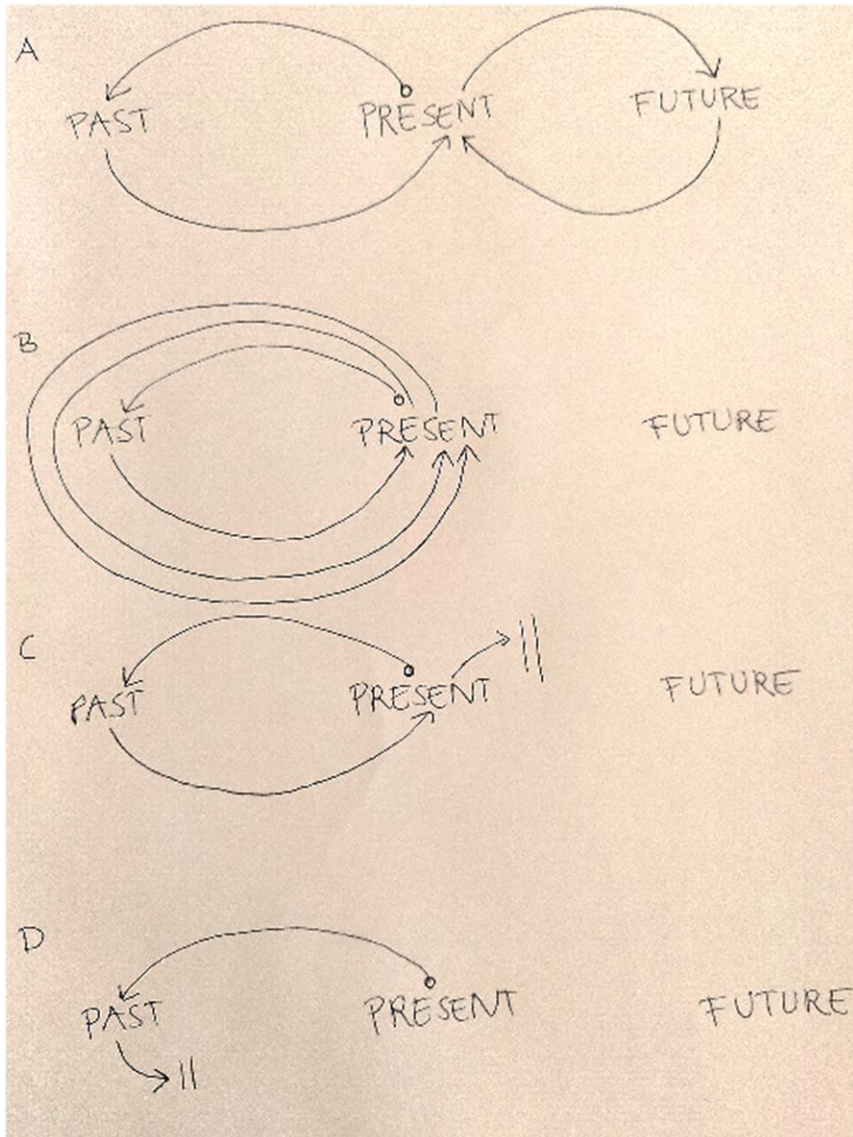
altså ugerne de går hurtigt, men altså dagene kan sgu også være lange ikke? [...] selvom jeg siger, at jeg er ude og gå hver dag. Det kan også virke sådan lidt intetsigende, fordi det er jo ikke noget jeg skal, det er noget jeg selv vælger. Men det der med at have nogle aftaler altså, nu eksempelvis så sætter jeg pris på torsdag, fordi der har jeg en aftale kl. 12, hvor jeg skal møde op ikke? Men også det der med, at du har noget mere konkret nogen, som holder en op på noget. Nogen som har en forventning til, at du møder op fremfor at det er noget jeg selv skal beslutte. Men der har sguda også været dage, der har sguda også været dage, hvor man så siger: Ved du hvad? Det her, det kan sguda vente til i morgen, ikke? Såsom vasketøj eller en opvask eller et eller andet. Men det er også bare lidt dovent, eller ugideligt, eller hvad ved jeg? (interview borger)

Tid og handlekraft

”Vi begrebsliggør menneskelig handlekraft som en temporalt indlejret proces af socialt engagement, informeret af fortiden (i form af vaner), men også orienteret imod fremtiden (som en evne til at forestille sig alternative muligheder) og imod nutiden (som en evne til at kontekstualisere tidligere vaner og fremtidige projekter inden for øjeblikkets uforudsigelighed)”

(Emirbayer og Mische 1998: 963)

Afbrudte temporale flow

- A: Det normale tidsforløb hvor fortiden bruges som ressource til at forstå nutiden, og man orienterer handlinger efter forestillinger om fremtiden
- B: Gentagelse: nutiden føles uendelig eller cirkulær. Man mister oplevelsen af at ens fremtid kan blive anderledes end ens nutid. Det kan få hverdagens tidsstrukturer til at falde sammen: alt kan vente til i morgen.
- C: Blokerede livsplaner: fremtiden er utilgængelig. Man mister den fremtid man havde forestillet sig og det kan give en oplevelse af retningsstab og identitetstab.
- D: Tab af fortidig involvering: nutiden bliver afkoblet fra fortiden. Man længes nostalgisk mod fortiden og ønsker kun at vende tilbage til det der var før, selv om det ikke kan lade sig gøre.

Oplevelser af død tid

- **B: gentagelse:** "Jeg synes, når der ligesom kommer en ny sagsbehandler på, som lige har læst ens papirer igennem, så vil de lige pludselig en masse, som man måske egentlig har været igennem, så vil de det igen" (interview borger)
- **C: blokerede livsplaner:** "så jeg ved ikke hvad jeg mest håber på, fordi at jeg kunne jo godt tænke mig, at ud og være på arbejdsmarkedet, og da egentlig også helst, at man kunne fjerne alle mine diagnoser, og jeg var helt normal er måske også lidt overdrevet, fordi ingen er vel direkte normale... Men ja at det kunne være meget rart, at det ikke var så, ja, at jeg bare kunne arbejde på normal vis, men det kan jeg ikke" (interview borger)
- **D: tab af fortidig involvering:** "hvis det er sådan, at de spørger, 'jamen, hvad kunne du godt tænke dig?' Det er jo godt nok et meget åbent spørgsmål, altså det, det kan jeg da ikke svare på, fordi, det ved, jo det ved jeg godt, hvad jeg kunne tænke mig. Jeg kunne godt tænke mig, at jeg bliver rask, sådan at jeg kan tage et 37-timers arbejde, også er det, det. Jamen, det er jo det. De siger "hvad kunne du godt tænke dig". Jamen, det er det. Nårh ja, men det kan så ikke lade sig gøre, så hvad vil du så? Jamen, det ved jeg ikke. Jamen, du må have en ide om, hvad du godt kunne tænke sig. Jeg vil gerne på kontor igen. Øh, okay, men så prøver vi lige det. Så, nå, det er så ikke så nemt at finde en praktik på kontor. Hvad vil du så gerne? Ja, men det havde jeg så ikke overvejet. Og så, det ved jeg sgu ikke. Også blev jeg sendt videre til den næste sagsbehandler, som stillede det samme spørgsmål og jeg kunne sige det samme igen. jamen, det ved jeg ikke" (Interview borger)

Ventetid opleves meget forskelligt

- [BOR05]: jamen, det er faktisk hårdt. Det er jo næsten, dem der har et 37-timers job, som så snakker om, uha, det er godt nok hårdt med arbejde, også børn og hjem og alt det der. Jamen, altså det er jo faktisk pisse hårdt også, at gå der, i sådan lidt halvvejs venteposition, hvor man så tænker, "Hvad skal der ske". Det er sådan en, det er faktisk hårdt, sårn' mentalt.
- [BOR02]: Du bruger dobbelt så meget kræfter på at lave ingenting, som du gør på at
- [BOR07]: At lave noget, ja.
- [BOR05]: Det er faktisk lettere, og bare skulle tage af sted til job også gå hjem igen. Altså i stedet, end, end at skulle tænke: "Godt, næste gang til det møde, hvad skal vi så snakke om og hvad er egentlig, og hvad er egentlig fremtiden om hvad skal der egentlig ske og hvad sker der .. ÅRH, desperat, til at tænke, hvad skal der ske?"

Manglende temporal kontrol forværrer død tid

”min sagsbehandler ringede og sagde, at de, at jeg skulle møde fra 9-14 og i tre dage om ugen, så der var der i hvert fald ikke nogen, der lyttede, hvor jeg bare var sådan: ”jamen det er jo rigtig mange timer”, ”jamen det er det du skal”. ”Nå jamen så må jeg jo hellere prøve det”, og stadig egentlig sagt inden hun egentlig kom med den, at ja , det ville nok være smartere med en form for sygemelding, og at der ikke skulle være praktik, fordi at jeg lige om lidt skal prøve at være clean. Så går det jo ikke, at jeg er helt sådan... Ude at skide allerede inden vi starter på det, fordi så bliver det i hvert fald ikke nemt med øhm... Når vi så enten at jeg blev sat op på det antal og... ja og så var det jo så derfra, at jeg så endte med at gå og blive meget deprimeret.” (interview borger)

Vanskeligheder ved at mindske uvisheden

”så kan der også komme et andet resultat ud af dem, og jeg tror bare at hvis man som rådgiver kan gøre sig selv en tjeneste for at undgå al den opfølgning der må være bagefter i relationsarbejdet, det kan man forebygge, hvis man ikke lægger sig for fast på nogle løsninger, men at man mere ligesom åbner døren, der er de her fire muligheder som rehabiliteringsteamet kan anbefale [...] Vi må gå ind ad døren og forholde os åbent og så se hvad der kommer ud af det” (medarbejder)

Men i praksis også bevidsthed om den belastning det er for borgerne:

”De her borgere der har nogle kognitive udfordringer eller grundlæggende lidelser som aldrig forsvinder, kan man gøre noget, hvor man kan sige, vi tænker at vi arbejder hen imod det her [...] Det er noget af det jeg godt kunne tænke mig, at man kunne se, vi ved ikke hvornår men vi ved at det bliver et flexjob på et tidspunkt” (Sagsbehandler 03)

”At borgeren undervejs i sit forløb: ”hvad skal det ende med? Hvor lang tid tager det her? Jeg vil vide hvor lang tid det tager, hvor lang tid skal jeg være hos denne her arbejdsgiver?” ”Jamen prøv at høre, vi kan ikke sige det”. Jamen jeg kan da godt som helt almindelig menneske forstå at en borger spørger efter det [...] Jeg tænker at nogle gange så sætter vi de her mennesker som er nogen af dem der har det allersværest i det her samfund til noget som jeg tænker, at ikke engang os som jeg ville kalde meget velfungerende mennesker kunne have ressourcer til at bestride” (afdelingsleder 01)

Active waiting

- Ventetid er ikke kun en statisk tilstand
- Man kan vente mere eller mindre statisk. I "aktiv ventning" holder man hele tiden øje med hvor man er i forløbet og man forhandler med sig selv hvor længe man er villig til at vente
- Ventetid medfører en øget tidsbevidsthed – borgere der venter er mere opmærksomme på tidens gang end andre
- Ventetiden kan opleves som kedsomhed: et aktivt ubehag, fyldt med restløshed og irritabilitet
- Når man er i en venteposition over lang tid kan det blive en stabil social situation med implikationer for ens identitet
- Over tid kan den måde man venter på ændre sig: fremtiden kan komme længere væk, den måde man tænker om fremtiden kan ændre sig
- Håb kan fastholde fremtidsvisioner og skabe forbindelser mellem hverdagsliv og fremtid, men håbet kan også være et tveægget sværd: håbet fastholder troen på fremtiden (og hjælper en med at leve videre), men det kan også begrænse ens investering i nutiden (ens forsøg på at forbedre ens liv her og nu)

(Brun 2015)

Vrede og tempo

- Nogle borgere oplever sig fanget i stilstand og samtidig magtesløshed i forhold til at påvirke deres forløb
- Magtesløsheden kan for nogle udløse vrede som en mere eller mindre bevidst strategi for at skabe tempo (vreden giver energi til at handle)
- Mange borgere reflekterer over hvor meget de kan tillade sig at presse på (de forsøger at balancere mellem at være samarbejdsvillig og assertiv) – nogle gange følger stilstand og gentagelser af at borgerne ikke føler at de kan tillade sig at sige, hvad de har brug for

Håndtering af død tid i det sociale arbejde

- At understøtte borgere der venter handler bl.a. om at hjælpe dem med at håndtere:
 - Kedsomhed (undgå gentagelser)
 - Marginalisering (oplevelser af magtesløshed; understøtte temporal kontrol fx ved fleksibilitet og tilgængelighed; anerkendelse og adgang til ressourcer)
 - Uvished (og forsøge at skabe større vished/forudsigelighed, fokus på både kortsigtet handling og langsigtede mål/retning)
 - Opløsning af hverdagens tidsstrukturer
 - Smerten ved at opgive håbet om en bestemt fremtid
- Det kan også hjælpe at synliggøre det der sker som borgeren ikke ser (fx indhentning af dokumentation)
- Og at være nysgerrig på og understøtte den måde de aktivt forholder sig til ventetiden (håb, hverdagsmestring, vrede)

Referencer

- Andersen D and Bengtsson TT (2019) Timely care: Rhythms of bureaucracy and everyday life in cases involving youths with complex needs. *Time & Society* 28(4): 1509–1531.
- Barbalet, J. M. (1998). *Emotion, social theory, and social structure*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Bourdieu, P. (2000). *Pascalian meditations*. Polity Press.
- Brun, C. (2015). Active waiting and changing hopes: Toward a time perspective on protracted displacement. *Social Analysis*, 59(1), 19-37.
- Carr T, Teucher UC, Casson AG (2014). Time while waiting: Patients' experience of scheduled surgery. *Qualitative Health Research* 24(12): 1673–1685.
- Danneris, S (2018). Ready to work (yet)? Unemployment trajectories among vulnerable welfare recipients, *Qualitative Social Work* 17(3): 355-372.
- Fahlgren, S. (2009). Discourse analysis of a childcare drama: Or the interfaces between paradoxical discourses of time in the context of social work. *Time and Society*, 18(2/3), 208-230. doi:DOI: 10.1177/0961463X09337856
- Flaherty, M. G. (2002). Making time: Agency and the construction of temporal experience. *Symbolic Interaction*, 25(3), 379-388.
- Järvinen M and Ravn S (2017). Out of sync: Time management in the lives of young drug users. *Time & Society* 26(2): 244–264.
- Mølholt, AK(2017). Når man har været anbragt: En sociologisk undersøgelse af fortællinger om fortid, nutid og fremtid hos unge, der har været anbragt uden for hjemmet. PhD Afhandling, Aalborg Universitet.
- Nielsen, L. O., Luthman, S. D., & Monrad, M. (2021). Waiting and temporal control: the temporal experience of long-term unemployment. *Time & Society*. <https://doi.org/10.1177/0961463X20987748>